

468

612

Ministry of Civil Affairs

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
KANTON SARAJEVO

Broj: 09-33-5-1713-10-VP/13
Sarajevo, 9.6. 2015. godine

PRIMLJENO: 12-06-2015			
Organizaciona jedinica	Klasifikaciona oznaka	Redni broj	Broj priloga
01	02	17943	

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke
Dr. Ante Starčevića bb
88 000 Mostar

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Parlament Federacije BiH
Hamdije Kreševljakovića br. 3
71 000 Sarajevo

Bosna i Hercegovina
Republika Srpska
Ministarstvo prosvjete i kulture
Republike Srpske
Trg Republike Srpske br. 1
78 000 Banja Luka

Bosna i Hercegovina
Republika Srpska
Narodna skupština Republike Srpske
Vuka Karadžića br. 2
78 000 Banja Luka

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture
i sporta Unsko-sanskog kantona
Mehmedalije Maka Dizdara bb
77 000 Bihać

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Skupština Unsko-sanskog kantona
Alije Đerzeleza br. 2
77 000 Bihać

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i
sporta Posavskog kantona
Jug I bb
76 270 Orašje

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Skupština Posavskog kantona
Svete Ane 49
76 233 Domaljevac

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta
Tuzlanskog kantona
Muhameda Hevajia Uskufija br.1
75 000 Tuzla

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Skupština Tuzlanskog kantona
Rose Hadživuković br. 1
75 000 Tuzla

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i
sport Zeničko-dobojskog kantona
Zmaja od Bosne bb
72 000 Zenica

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Skupština Zeničko-dobojskog
kantona
Kučukovići br. 2
72 000 Zenica

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Ministarstvo za obrazovanje, mlade, nauku,
kulturu i sport Bosansko-podrinjskog kantona
Goražde

1. Slavne višegradske brigade br. 2a
73 000 Goražde

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Skupština Bosansko-podrinjskog
kantona Goražde

Maršala Tita br. 13
73 000 Goražde

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i
sporta Srednjobosanskog kantona

Stanična br. 43
72 270 Travnik

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Skupština Srednjobosanskog
kantona

Aleja Konzula bb
72 270 Travnik

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i
sporta Hercegovačko-neretvanskog kantona

Stjepana Radića br. 3
88 000 Mostar

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Skupština Hercegovačko -
-neretvanskog kantona

Jakova Baruha Španca br. 2
88 000 Mostar

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i
sporta Zapadnohercegovačkog kantona

Stjepana Radića 37 b
88 220 Široki Brijeg

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Skupština Zapadnohercegovačkog
kantona

Stjepana Radića 37 b
88 220 Široki Brijeg

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Ministarstvo za obrazovanje, nauku i
mlade Kantona Sarajevo

Reisa Džemaludina Čauševića br. 1
71 000 Sarajevo

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Skupština Kantona Sarajevo
Reisa Džemaludina Čauševića br. 1
71 000 Sarajevo

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Ministarstvo, znanosti, prosvjete, kulture i
sporta Kantona 10

Stjepana II. Kotromanića bb
88 101 Livno

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Skupština Kantona 10

Kralja Zvonimira bb
80 240 Tomislavgrad

Bosna i Hercegovina
Brčko Distrikt BiH
Odjeljenje za obrazovanje u Vladi Brčko
distrikta BiH

Bulevar mira br. 1
76 100 Brčko distrikt BiH

Bosna i Hercegovina
Brčko Distrikt BiH
Skupština Brčko distrikta BiH

Mladena Maglova br. 2
76 100 Brčko distrikt BiH

PREDMET: Informacija o izvršenju Okvirnog zakona o srednjem strukovnom obrazovanju i obuci u Bosni i Hercegovini s zaključcima Vijeća ministara BiH-dostavlja, se

Poštovani,

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 9. sjednici održanoj 2.6.2015.godine, razmotrilo je i usvojilo Informaciju o provedbi Okvirnog zakona o srednjem strukovnom obrazovanju i obuci u Bosni i Hercegovini (2014), te s tim u vezi donijelo određene zaključke.

O navedenom vas izvještavamo u skladu sa Obavjesti o zaključcima Vijeća ministara BiH, broj:05-07-1-1329-18/15 od 3.6.2015.godine, radi provođenja istih koje dostavljamo u prilogu ovog akta.

S poštovanjem,

Prilog

- Informacija o izvršenju Okvirnog zakona o srednjem strukovnom obrazovanju i obuci u BiH (strana 22)
- Obavjest o zaključcima Vijeća ministara BiH, broj: 05-07-1-1329-18/15 od 3.6.2015.godine

Dostavljeno:

- Naslovu
- a/a

**INFORMACIJA O PROVEDBI OKVIRNOG ZAKONA
O SREDNJEM STRUKOVNOM OBRAZOVANJU I OBUCI
U BOSNI I HERCEGOVINI**

listopad, 2014. godine

I UVOD

Prema programu rada Vijeća ministara Bosne i Hercegovine za 2014. godinu, Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine ima obvezu informirati Vijeće ministara Bosne i Hercegovine o provedbi Okvirnog zakona o srednjem strukovnom obrazovanju i obuci u Bosni i Hercegovini (u daljem tekstu: Okvirni zakon), te je u tu svrhu i sačinjena ova Informacija.

Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine je na sjednici Zastupničkog doma, održanoj 4. lipnja 2008. godine, i na sjednici Doma naroda, održanoj 23. srpnja 2008. godine, usvojila Okvirni zakon o srednjem strukovnom obrazovanju i obuci u Bosni i Hercegovini. Zakon je objavljen u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine“, broj 63/08 a stupio je na snagu 13.08.2008. godine.

Ministarstvo civilnih poslova je u više navrata od usvajanja Okvirnog zakona informiralo Vijeće ministara Bosne i Hercegovine o provedbi predmetnog zakona. Konferencija ministara obrazovanja u Bosni i Hercegovini je na svojim sjednicima apelirala o nužnosti formiranja tripartitnih vijeća na entitetskim, odnosno županijskim razinama. Na trećoj sjednici 24.09.2013. godine zaključeno je da će ministarstva obrazovanja i druge nadležne institucije koristiti dokumente nastale u okviru projekta „Izgradnja visokokvalitetnog srednjeg stručnog obrazovanja u Bosni i Hercegovini“ (EU VET 4) u cilju provedbe Okvirnog zakona o srednjem strukovnom obrazovanju i obuci u Bosni i Hercegovini. Isti će se prilikom buduće izrade standarda zanimanja i nastavnih planova i programa za srednje strukovno obrazovanje - temeljenim na modulima, koristiti metodama, modelima i mehanizmima preporučenim u ovim materijalima, a u cilju približavanja standardima Europske unije u ovoj oblasti.

Nadzor nad primjenom Okvirnog zakona je njegov važan segment koji treba ishoditi uspostavljanjem učinkovitog modela praćenja njegove primjene, u bliskoj suradnji Ministarstva civilnih poslova s nadležnim obrazovnim vlastima u Bosni i Hercegovini.

Kako bi srednje strukovno obrazovanje i obuka dostigli potrebne standarde i kvalitetu, posebnu ulogu i značaj ima Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje koja treba dati doprinos u poboljšanju primjene Okvirnog zakona, odnosno u osiguranju nove kvalitete i pristupa u organiziranju obrazovanja.

II Pregled izvršenja Okvirnog zakona i europske integracije

Zakonom o srednjem strukovnom obrazovanju i obuci u Bosni i Hercegovini utvrđuju se principi organizacije srednjeg strukovnog obrazovanja i obuke; institucije; osnovna pitanja nastavnih planova i programa; standardi ocjenjivanja i ispiti; pitanje autonomije škola; osnova upravljanja i financiranja i druga pitanja značajna za rad i razvoj srednjeg strukovnog obrazovanja i obuke u Bosni i Hercegovini.

Srednje strukovno obrazovanje je u fokusu obrazovne reforme ne samo u Bosni i Hercegovini nego i u svim zemljama Europske unije, zemljama kandidatima i potencijalnim kandidatima. Ovo područje obrazovanja, kako smatra i Europska fondacija za obuku (ETF), direktno utječe na ekonomski rast i napredak, a u tranzicijskim zemljama ima važnu ulogu u obnovi privrede putem stvaranja potrebnog ljudskog kapitala, te u socijalnim reformama i strategijama zapošljavanja.

Stoga je važno naglasiti i uvjete i načine obuke u strukovnom obrazovanju. U članku 4. stavak (1) Okvirnog zakona „osiguranje uvjeta za izvođenje praktične obuke i rada...“ te vezu između obrazovanja, zapošljavanja/tržišta rada i socijalnih partnera što definira **članak 5.** stavak (2) „Radi osiguranja veze između srednjeg strukovnog obrazovanja i obuke i tržišta rada, na entitetskoj, kantonalnoj i na razini Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine osnivaju se tripartitna savjetodavna vijeća koja imaju savjetodavnu ulogu, a u čiji sastav ulaze predstavnici/ce poslodavaca, sindikata i nadležnih obrazovnih vlasti“ stavak (3). *Ministarstvo civilnih poslova koordinira zajedničke sastanke predstavnika tripartitnih vijeća koji se redovito sastaju, a najmanje jednom godišnje“.*

Zbog stalnih promjena koje se dešavaju na tržištu rada postoji potreba za bržim osposobljavanjem, **članak 6.** „sukladno zahtjevima tržišta rada, nadležne obrazovne vlasti za obavljanje manje složenih i jednostavnih poslova mogu utvrditi obrazovanje i obuku kraće od tri godine, te vrstu stečene kvalifikacije prema srodnom zanimanju.“ Ova praksa je vrlo česta u zemljama članicama Europske unije.

Osiguranje cjeloživotnog učenja i mobilnost učenika se, između ostalog, realizira i kroz modularne nastavne planove i programe **članak 8.** stavak (3) „Nastavni plan i program se razvija, koliko je god to moguće, primjenom modularne metodologije“. U cilju stvaranja modernog strukovnog obrazovanja modularna nastava je važna jer omogućava brže osposobljavanje pojedinca, odnosno prekvalifikaciju i dokvalifikaciju za vještine koje traži suvremeno tržište rada. Modularna nastava omogućava stalne i relativno brze promjene sadržaja nastavnih planova i programa za stručne predmete shodno zahtjevima tržišta rada.

Članak 9. stavak (1) se odnosi na primjenu, praćenje i poboljšanje nastavnog plana i programa: „Agencija je nadležna za praćenje, evaluaciju i poboljšanje zajedničkog jezgra nastavnih planova i programa za srednje strukovno obrazovanje i obuku i predlaganje modularnih nastavnih planova i programa za stručne predmete“.

Članak 10. Stavak (1.) „Agencija za obrazovanje i nadležno tijelo za obrazovanje unutar svojih nadležnosti prate standard i kvalitetu obrazovanja i obuke u sklopu srednjeg strukovnog obrazovanja i obuke odraslih“.

Stavak (2.) „Agencija za obrazovanje, u suradnji s nadležnim ministarstvima, bavi se uspostavljanjem standarda za ishode učenja kod učenika i ocjenjivanje stupnja njihova uspjeha, uključujući i završni/maturski ispit, organizira eksterno ocjenjivanje škola, provodi istraživanja u području ocjenjivanja, s ciljem procjene razvoja i predočavanja rezultata istraživanja, savjetuje nadležne obrazovne vlasti u pogledu propisanih standarda i njihove primjene, pruža pomoć u pogledu priznavanja domaćih diploma i certifikata u stranim zemljama, pokreće i prati proces strukturiranja i klasifikacije zanimanja te obavlja poslove koji se tiču primjene standarda“.

Članak 11. se odnosi na završni ispit/maturu: „Pravila i procedure ocjenjivanja i ispitivanja određuju nadležne obrazovne vlasti u skladu sa standardima dostignuća učenika i ocjenjivanje stepena njihovog uspjeha koji su utvrđeni od strane Agencije za obrazovanje“.

Članak 13. se odnosi na udruživanje škola: „Autonomija škole ogleda se i u pravu škole na udruživanje u jednu ili više zajednica srednjih škola, radi ostvarivanja zajedničkog interesa, razvoja međusobne suradnje i novih oblika obrazovnog rada.“

„Sukladno Europskim standardima škole su obvezne utemeljiti vijeća roditelja i vijeća učenika“ **članak 15.** stavak (2)

Članak 18. se odnosi na formiranje savjetodavnih vijeća čime se naglašava posebna veza obrazovanja i tržišta rada: „Savjetodavno vijeće formira svaka škola. Savjetodavno vijeće je izabrano od predstavnika lokalnog tržišta rada koje je u vezi sa obrazovanjem određenih profila zanimanja“.

Članak 21. tretira organiziranje obuke odraslih: „Škole mogu organizovati obuku odraslih u okviru svojih registriranih aktivnosti, uz suglasnost nadležnih obrazovnih vlasti“.

Članak 24. definira obvezu usklađivanja zakona: „Svi zakoni u entitetima, kantonima i Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine kao i drugi odgovarajući propisi koji uređuju organizaciju srednjeg stručnog obrazovanja i osposobljavanja usaglasice se sa odredbama ovog zakona, najkasnije u roku od šest mjeseci po stupanju na snagu ovog zakona“.

Sa Okvirnim zakonom i reformskim projektima u području srednjeg strukovnog obrazovanja, a u skladu sa europskim deklaracijama (posebice Kopenhaška), različitim komunikacijama, kao i strateškim dokumentom Strategija EU 2020, i Strategijom Jugoistočne Europe 2020, strukovno obrazovanje i obuka u Bosni i Hercegovini stvaraju pretpostavke za članstvo u takozvanom Europskom prostoru strukovnog obrazovanja. Reforma strukovnog obrazovanja je kontinuirano podržana projektima Europske unije kroz predpristupne programe pomoći (IPA). U martu 2013.godine završen je projekt EU VET IV a Europska unija je u suradnji sa Ministarstvom civilnih poslova i nadležnim vlastima dala potporu za novi projekt u okviru IPA 2012 „Razvoj kvalifikacijskog okvira za strukovno obrazovanje i cjeloživotno učenje“ koji bi trebao započeti početkom 2015.godine. Projekt ima za cilj daljnji razvoj kvalifikacijskog okvira za sve razine strukovnog obrazovanja, kao i izradu metodologije priznavanja neformalnog i informalnog obrazovanja, osiguranje kvalitete te novi model financiranja u ovoj vrsti obrazovanja. Sve ovo će svakako imati za cilj izgradnju visoko kvalitetnog strukovnog obrazovanja, odnosno ljudskih resursa sa potrebnim novim znanjem, vještinama i kompetencijama uz osiguranje mobilnosti i bolje zapošljivosti u BiH i izvan zemlje.

1. Druge aktivnosti Ministarstva civilnih poslova u svezi s provedbom Okvirnog zakona o srednjem strukovnom obrazovanju u Bosni i Hercegovini

Sukladno članku 14. Okvirnog zakona, Ministarstvo civilnih poslova je donijelo Pravilnik o pravilima i načinu registriranja zajednica srednjih strukovnih škola Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ broj 4/09). Ovim Pravilnikom se pruža zakonski temelj za udruživanje škola u cilju razvoja međusobne suradnje i novih oblika obrazovnog rada na teritoriji Bosne i Hercegovine.

Ministarstvo civilnih poslova je, također, na nekoliko sastanaka Konferencije ministara obrazovanja u Bosni i Hercegovini, apeliralo na nadležne obrazovne vlasti u cilju uspostavljanja tripartitnih vijeća prema članku 4. Okvirnog zakona. Na trećoj sjednici Konferencije ministara obrazovanja u Bosni i Hercegovini, održanoj 24.09.2013.godine usvojena je preporuka o korištenju dokumenata proizašlih iz EU VET 4 projekta (u okviru IPA 2008 programiranja), a jedan od proizašlih dokumenata se odnosi i na provedbu Okvirnog zakona o srednjem strukovnom obrazovanju i obuci, te aktivnostima nadležnih obrazovnih vlasti za realiziranje istog.

Ministarstvo civilnih poslova je u području strukovnog obrazovanja iniciralo aktivnosti oko provedbe Strategije razvoja strukovnog obrazovanja i obuke u Bosni i Hercegovini. U tijeku su aktivnosti izrade Informacije o provedbi iste, koja će biti upućena Vijeću ministara Bosne i Hercegovine na razmatranje i usvajanje.

2. Stanje i dinamika usvajanja zakona u oblasti srednjeg strukovnog obrazovanja u kantonima/županijama u Federaciji Bosne i Hercegovine

2. 1. Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskog kantona

Na području Unsko-sanskog kantona usvojen je Zakon o srednjem obrazovanju („Službeni glasnik Unsko-sanskog kantona“ broj: 17/12), koji je, prema tvrdnji navedenog Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskog kantona usuglašen sa Okvirnim zakonom o srednjem stručnom obrazovanju i obuci, kao i prijedlozi svih podzakonskih akata.

Što se tiče provedbe članka 4. Okvirnog zakona, praktična nastava u srednjim školama uglavnom se izvodi u radionicama škole. Za sada ne postoji propis koji obvezuje poduzeća da osiguraju odgovarajući obim prakse, a i nema odgovarajućih poduzeća koja bi mogla pružati takvu uslugu.

Formiranje tripartitnih vijeća je regulirano člankom 10. Zakona o srednjem obrazovanju, a prema informaciji iz Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskog kantona formiranje tripartitnih vijeća je u tijeku.

Člankom 8. stavak (3) Zakona o srednjem obrazovanju propisano je da se u srednjoj školi mogu realizirati odgovarajući programi stručnog obrazovanja prvog i drugog stupnja stručne spreme, kao i stručno osposobljavanje i obuke za odrasle putem tečajeva. U tijeku je izrada nastavnih planova i programa za elektrotehnička i zdravstvena zanimanja.

Oko 90% su modularni nastavni planovi i programi i primjenjuju se u ovom kantonu. Za učenike s teškoćama u razvoju primjenjuju se nastavni planovi i programi odobreni za uporabu u školskoj 1996/97.godini Rješenjem Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta broj:03-65-5092/96 Sarajevo. Savjetnik za inkluziju ovog Ministarstva na osnovu zahtjeva škola dodatno pomaže u izradi prilagodbe programa.

Nema primjera udruživanja srednjih stručnih škola. U svim školama djeluje vijeće učenika i vijeće roditelja. Škole nisu uspostavile savjetodavna vijeća.

Usvojen je Zakon o obrazovanju odraslih („Službeni glasnik Unsko-sanskog kantona broj: 10/13) i svi propisani podzakonski akti.

2.2. Ministarstvo obrazovanja, znanosti, kulture i športa Kantona Središnja Bosna / Srednjobosanskog kantona

Ministarstvo obrazovanja, znanosti, kulture i športa je prosljedilo kratku informaciju u vezi provedbe Okvirnog zakona o srednjem strukovnom obrazovanju i obuci. Kantonalni Zakon o srednjem strukovnom obrazovanju i obuci je urađen 21.8.2013.godine u obliku Nacrta. Sa Sabora Kantona Središnja Bosna zakon je vraćen na doradu. Urađeni kantonalni Zakon je usklađen sa Okvirnim zakonom o srednjem strukovnom obrazovanju i obuci u Bosni i Hercegovini.

2.3. Ministarstvo prosvjete, znanosti, kulture i športa Županije Posavske

Kada je u pitanju obveza donošenja vlastitih zakona o srednjem strukovnom obrazovanju i obuci na temelju Okvirnog zakona u Bosni i Hercegovini, Županija Posavska se odlučila na izmjenu i dopunu postojećeg Zakona o srednjem školstvu obzirom da su u toj županiji nije odvojeno opće i strukovno obrazovanje, odnosno škole su mješovitog tipa. opće i strukovno obrazovanje se izvodi u istim školama. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o srednjem školstvu ima sve bitne odrednice Okvirnog zakona o srednjem strukovnom obrazovanju i obuci u BiH i objavljen je u „Narodnim novinama Županije Posavske“ u broju 4/11.

Obrazovanje i obuka odraslih vezana je za aktivnost Srednje strukovne škole u Orašju i Školskog centra fra Martina Nedića koja trenutno izvodi programe dokvalifikacije, prekvalifikacije i profesionalne obuke s ciljem lakšeg socijalnog uključivanja i smanjenja nezaposlenosti. Obrazovanje odraslih se organizira u srednjim školama za sva zanimanja, osim za zanimanje medicinska sestra/tehničar po jedinstvenom nastavnom planu i programu. Također, predstavnici našeg ministarstva su bili uključeni u projekt koji je imao za cilj rješavanje ove oblasti na prostoru cijele Bosne i Hercegovine.

Stvoreni su uvjeti za formiranje tripartitinih savjetodavnih vijeća koji bi trebali doprinijeti boljem usklađivanju potreba i zahtjeva tržišta rada s potrebom osnivanja i organiziranja institucija za stručno obrazovanje, odnosno uspostavi efikasnija mreže srednjih škola, te jačanju veze između škole i lokalnog tržišta rada, ali akt o osnivanju još uvijek nije izašao u Narodnim novinama Županije Posavske.

Do sada škole nisu imale zahtjeva za upis učenika za zanimanja za obavljanje manje složenih i jednostavnih poslova koji se izvode po nastavnom planu i programu kraćem od tri godine. U školama se primjenjuju modularni nastavni planovi i programi u procentima oko 50%. Modularni nastavni planovi i programi su izuzetno fleksibilni ali imamo otpor u školama od strane nastavnika koji smatraju da općeobrazovni predmeti nisu dovoljno zastupljeni i da ne stvaraju dobru podlogu za nastavak obrazovanja.

Što se tiče djece sa posebnim potrebama do sada nije bilo zahtjeva od strane škola ili roditelja za prilagođene nastavne planove i programe.

Nema primjera udruživanja škola radi ostvarivanja zajedničkog interesa, razvoja međusobne suradnje, razmjene iskustva u pogledu nastavnih planova i programa, nastavnih metoda.

Što se tiče upravnih tijela sve škole osnivaju vijeća roditelja i vijeća učenika. Svaka škola ima obvezu formiranja savjetodavnih vijeća za obrazovanje učenika za određena zanimanja.

2.4. Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Tuzlanskog kantona

Zakon o srednjem obrazovanju i odgoju, koji je usklađen sa Okvirnim zakonom o srednjem strukovnom obrazovanju i obuci u Bosni i Hercegovini, usvojen je u decembru 2011.godine, a objavljen u „Službenim novinama Tuzlanskog kantona“ broj: 17/11.

U svezi članka 4. Okvirnog zakona koji se odnosi i na praktičnu nastavu, praksa u srednjim školama Tuzlanskog kantona izvodi se jednim dijelom u školskim radionicama, a jednim dijelom u privrednim subjektima. Uvjeti za izvođenje praktične nastave u oba slučaja propisuju se nastavnim planovima i programima za odgovarajuća zanimanja. Kada je u pitanju provedba praktične nastave u privrednim društvima, prava i obveze između škole i privrednog društva reguliraju se posebnim ugovorom.

Tripartitino savjetodavno vijeće Tuzlanskog kantona je osnovano Odlukom Vlade Tuzlanskog kantona u aprilu 2012.godine i radi u punom kapacitetu.

Na području ovog kantona ne postoje nastavni planovi i programi u trajanju kraćem od tri godine za obavljanje manje složenih zanimanja.

Od ukupnog broja nastavnih planova i programa 50% su modularni nastavni planovi i programi, s tim što se poduzimaju dalje aktivnosti na povećanju ovog procenta.

Nastavni planovi i programi za učenke sa posebnim obrazovnim potrebama prilagođavaju se potrebama učenika na razini škola.

Na području Tuzlanskog kantona još uvijek nema udruživanja škola. Vijeća roditelja i vijeća učenika se uspostavljaju u svakoj srednjoj školi. Formiranje savjetodavnih vijeća na razini škola se ne uspostavljaju željenom dinamikom. Naime, do sada su dvije strukovne škole uspjele uspostaviti savjetodavna vijeća.

Procedura donošenja Zakona o obrazovanju odraslih u Tuzlanskom kantonu je u tijeku. Skupština istog je usvojila Nacrt Zakona o obrazovanju odraslih i uputila ga u javnu raspravu koja je završena u srpnju/julu 2014.godine. Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta je provelo javnu raspravu, prikupilo primjedbe i prijedloge na Nacrt Zakona, te sačinilo prijedlog Zakona o obrazovanju odraslih. Prijedlog je upućen Ministarstvu pravosuđa i uprave Tuzlanskog kantona, Ministarstvu financija i Uredu za zakonodavstvo, radi davanja mišljenja. Po prijemu mišljenja navedenih institucija Prijedlog zakona će biti upućen Vladi, te skupštini Tuzlanskog kantona na donošenje.

2.5. Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Zeničko-dobojskog kantona

Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Zeničko-dobojskog kantona je donijelo Zakon o srednjoj školi („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj 05/04) i Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o srednjoj školi („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 19/09), a prema navodima nadležnog Ministarstva u potpunosti su usklađeni sa Okvirnim zakonom. Osigurana je primjena principa i standarda predviđenih Okvirnim zakonom. Osnivanje, registracija institucija srednjeg strukovnog obrazovanja i obuke je pored navedenog Zakona o srednjoj školi regulirano i Pravilnikom o postupku utvrđivanja uvjeta i o sadržaju i načinu vođenja Registra srednjih škola i domova učenika („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj 08/97.)

Zakon o obrazovanju odraslih je usvojen u kolovozu 2014.godine i čeka se zvanična objava u Službenim novinama Zeničko-dobojskog kantona. Do usvjanja Zakona o obrazovanju odraslih u Kantonu je postojao samo sustav vanrednog doškolovavanja ili završetka srednje škole. Usvajanjem Zakona omogućit će se cjeloživotno učenje svim odraslim osobama. Informalno i neformalno učenje i negovo certificiranje je predviđeno Zakonom o obrazovanju odraslih.

Obrazovanje i obuka kraća od tri godine nije praksa u srednjim stručnim školama Zeničko-dobojskog kantona, mada postoji zakonski osnov za isto.

Što se tiče zastupljenosti modularnih nastavnih planova i programa u uporabi, procent modularnih nastavnih planova i programa je nešto manji od 20%. Konceptija modularnih nastavnih planova i programa omogućava da obrazovni sadržaji budu prilagođeni potrebama svih učenika. Modularni NPP su koncipirani po principu mogućnosti bržeg prilagođavanja sadržaja modula potrebama na tržištu rada, što podrazumjeva ujedno i bolje horizontalno i vertikalnu prohodnost.

Nije formirano tripartitno vijeće. Savjetodavno vijeće je formirano u Mještovitoj srednjoj školi u Tešnju i primjer je jako dobre suradnje škole i privrednika iz lokalne zajednice.

Sve osnovne i srednje škole Zeničko-dobojskog kantona imaju formirana i aktivna Vijeća učenika i Vijeća roditelja.

U Kantonu ne postoje primjeri formalnog udruživanja škola radi ostvarivanja određenih zajedničkih interesa. Međusobna suradnja, razmjena iskustva u pogledu nastavnih planova i programa, nastavnih metoda i slično se odvija na neformalnoj osnovi.

Ne postoje prilagođeni programi za obrazovanje djece sa posebnim potrebama u srednjim strukovnim školama.

2.6. Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Bosansko-podrinjskog kantona Goražde

Skupština Bosansko-podrinjskog kantona Goražde je usvojila Zakon o srednjem obrazovanju i odgoju kojim je obuhvaćen i Zakon o strukovnom obrazovanju na sjednici održanoj 1.srpnja/jula 2011.godine. Zakon je objavljen u „Službenim novinama Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“ broj: 10/11. Prema navodima nadležne obrazovne vlasti, usklađen je sa Okvirnim zakonom o srednjem strukovnom obrazovanju i obuci u Bosni i Hercegovini.

Sukladno Zakonu o srednjem obrazovanju i odgoju Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, Vlada istog je donijela Odluku 08.09.2011.godine o uspostavljanju tripartitnog savjetodavnog vijeća, koje djeluje od dana formiranja pri JU SSS“Džemal Bijedić“ Goražde. (Na prostoru ovog Kantona je samo jedna srednja strukovna škola).

Trajanje srednjoškolskog obrazovanja kraće od tri godine je regulirano člankom 175. Zakona o srednjem obrazovanju i odgoju Bosansko-podrinjskog kantona Goražde kojim je utvrđeno da je za sve učenike do navršenih 18 godina života obvezno obrazovanje u trajanju od dvije godine, a primjenjuje se od školske 2012/2013. godine. U skladu sa iskazanim potrebama Ministarstvo u suradnji sa školama i odgovarajućim obrazovnim strukturama radi programe za stjecanje odgovarajućeg zanimanja I i II stupnja.

Modularni nastavni planovi i programi se primjenjuju više od u 50%, odnosno za ona zanimanja za koja postoje EU VET programi, a za koje se obrazuju učenici u Srednjoj strukovnoj školi. na prostoru ovog kantona. Nastavni planovi i programi su vrlo fleksibilni za prilagođavanje potrebama tržišta rada.

Što se tiče obrazovanja djece sa posebnim potrebama, nastavnici prilagođavaju nastavne planove i programe po potrebi.

Budući da postoji jedna strukovna škola, ostvaruje se suradnja sa srednjom tehničkom i drugim srednjim školama izvan kantona.

U strukovnoj školi je uspostavljeno vijeće roditelja i vijeće učenika.

2.7. Ministarstvo prosvjete, znanosti, kulture i športa Hercegovačko-neretvanske županije

Rad na zakonu je u završnoj fazi, te se ubrzo može očekivati njegovo donošenje u formi nacрта.

U Županiji nisu formirana tripartitna vijeća. Sukladno zakonskim propisima, sve srednje škole imaju formirana vijeća roditelja i vijeća učenika. Škole nemaju uspostavljena savjetodavna vijeća.

Zakonski propisi omogućavaju stjecanje niže stručne spreme u trajanju od jedne do dvije godine, ali u praksi nema redovitih učenika koji se školuju u ovim programima.

Doneseno je više programa oposobljavanja iz različitih područja rada, a njihovo trajanje je određeno fondom sati. U uporabi su sljedeći programi oposobljavanja: lovočuvar, organizator zaštite na radu, organizator zaštite od požara, rukovoditelj građevinskim strojevima, program za obavljanje poslova njegovatelja/njegovateljice odraslih, program oposobljavanja za pružanje potpore i asistencije osobama s intelektualnim teškoćama i program oposobljavanja za personalnog asistenta za osobe s motoričkim i senzornim oštećenjima.

Što se tiče modularnih nastavnih planova i programa u ukupnom broju iznosi 6, 7%.

Za učenike s posebnim potrebama postoje dva posebno prilagođena nastavna plana i programa i to za zanimanja pomoćni kuhar/slastičar, te polukvalificirani krojač.

Ne postoje primjeri formalnog udruživanja škola, iako postoji kratkotrajna i povremena aktivnost udruživanja škola pri sudjelovanju na nekim projektnim aktivnostima koje iziskuju suradnju škola, razmjenu iskustava iz nastavne prakse, izvođenje oglednih sati i sl.

Kada je u pitanju obveza osiguranja prakse u poduzećima nisu doneseni posebni propisi kojim bi se uredila pitanja izvođenja praktične nastave.

Poseban zakon o obrazovanju odraslih nije donesen. Planom rada ministarstva je planirano njegovo donošenje do kraja 2015.godine. Trenutno se djelatnost obrazovanja obavlja po sljedećim propisima. Zakon o srednjoškolskom odgoju i obrazovanju („Narodne novine HNŽ“ broj:8/00, 4/04, 5/04 i 8/06),

Pedagoški standardi i normativi srednjeg školstva u Hercegovačkoj-neretvanskoj županiji (Narodne novine HNŽ“, broj: 5/4), Pravilnik o polaganju ispita u srednjim školama za polaznike („Narodne novine HNŽ“, broj: 8/00; Napatuk o uvjetima i načinu obrazovanja za stjecanje zvanja majstor („Narodne novine HNŽ“, broj: 8/00).

2.8. Ministarstvo prosvjete, znanosti, kulture i športa Zapadnohercegovačke županije

Zakon o srednjem strukovnom obrazovanju i obuci je usvojen i objavljen u Narodnim novinama Županije Zapadnohercegovačke broj: 22/13.

Izrađen je Nacrt Zakona o obrazovanju odraslih ali nije usvojen. Do usvajanja Zakona primjenjuje se Pravilnik o obrazovanju odraslih „Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke“, broj: 5/01). Postoji mogućnost obrazovanja odraslih za različita zanimanja.

Tripartitna vijeća još nisu uspostavljena. Postoji obrazovanje i obuka kraća od tri godine za više zanimanja npr.pomoćni prodavač i slično u trajanju od dvije godine, a postoje razne vrste osposobljavanja i usavršavanja u kraćem trajanju. Također postoje nastavni planovi i programi prilagođeni za učenike sa posebnim potrebama.

U školama djeluju vijeća učenika i vijeća roditelja, a savjetodavna vijeća nisu uspostavljena.

2.9. Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo

U Kantonu Sarajevo ne postoji zaseban zakon za srednje strukovno obrazovanje i obuku. Odredbe Okvirnog zakona o srednjem strukovnom obrazovanju i obuci u Bosni i Hercegovini su u potpunosti integrirane u Zakon o srednjem obrazovanju Kantona Sarajevo („Službene novine Kantona Sarajevo“ broj 23/10).

Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo je u tijeku 2012.godine uradilo Nacrt zakona o obrazovanju odraslih koji je upućen u Skupštinu u daljnju proceduru. Prema navodima iz Ministarstva, na razini Bosne i Hercegovine urađen je prijedlog zajedničkih osnova za obrazovanje odraslih. Zakon za obrazovanje odraslih bi osigurao mehanizme za provedbu obrazovanja odraslih (formalno, neformalno i informalno).

Kako navode iz Ministarstva, Člankom 8. Zakona o srednjem obrazovanju definirano je tripartitno vijeće, mada u Kantonu Sarajevo još nije formirano.

U srednjim školama Kantona postoje nastavni planovi i programi za obrazovanje drugog stupnja za manje složene poslove ali se, prema navodima nadležne obrazovne vlasti, učenici ne školuju, izuzev u specijalnim školama. Zanimljivo je broj vanrednog školovanja za pomoćne mašinovođe i čuvare pruga u Željezničkom školskom centru, a za radno osposobljavanje se ne upisuju redovni učenici za školovanje za manje složena zanimanja.

Prema navodima iz Ministarstva, modularni nastavni planovi i programi su u primjeni u svim zanimanjima iz porodice poljoprivreda i prerada hrane, ugostiteljstva i turizma, u drvoprerađivačkoj i šumarskoj struci, u trgovačkoj struci, u trogodišnjim zanimanjima građevinske struke, u elektrostruci kod zanimanja elektroinstalater i tehničar mehatronike. Zbog povećanih materijalnih troškova za primjenu modularnih nastavnih planova i programa škole su odustale da ih primjenjuju u grafičkoj struci, tekstilnoj, zdravstvenoj i saobraćajnoj struci. Za određen broj zanimanja razvijeni su nastavni planovi i programi usmjereni ka ishodima učenja, koji nisu orijentirani modulima već predmetima. Kako ističu iz Ministarstva, ovi nastavni planovi i programi su se pokazali lakšim u implementiranju od modularnih, a rezultati učenja su slični.

Prema tvrdnji iz Ministarstva, možemo reći da postoje posebno prilagođeni nastavni planovi i programi za učenike s posebnim potrebama, ukoliko se pod tim podrazumjevaju nastavni

planovi i programi koji se primjenjuju u specijalnim školama koji su razvijeni 1995. i 1996.godine.

U Kantonu Sarajevo srednje škole za strukovno obrazovanje i obuku kvalitetno surađuju u stručnom osposobljavanju, razmjeni iskustava, razmjeni kadra i razmjeni sredstava i prostora, za realiziranje programskih sadržaja i bez posebnog udruživanja, a sve srednje škole su udružene u Zajednicu srednjih škola.

Prema navodima nadležne obrazovne vlasti, u svim školama djeluju vijeća učenika i vijeća roditelja, a većina srednjih škola je uspostavila savjetodavna vijeća.

Iz Ministarstva navode da je lokalno tržište rada nedovoljno uključeno u izradu nastavnih planova i programa za strukovno obrazovanje i obuku. Ono se uključuje na način da srednje škole izrade prijedlog nastavnog plana i programa za određeno zanimanje ili inoviraju postojeći, upute ga na mišljenje zainteresiranim subjektima, te sa pribavljenim mišljenjem privrednih subjekata, traže od Ministarstva za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo suglasnost za njihovu primjenu.

U gotovo 60 procenata školskih odbora srednjih strukovnih škola sudjeluju predstavnici poslodavaca ili predstavnici koje poslodavci delegiraju u dogovoru sa lokalnom zajednicom. Ovi školski odbori između ostalog, predlažu i plan upisa učenika u prve razrede.

Zakonom je predviđeno da se tripartitna vijeća formiraju na razini Kantona. Kako navode iz Ministarstva, tripartitno vijeće nije formirano, a iskustva savjetodavnih vijeća koja su formirana na razini škola nisu im poznata.

Zavodi za zapošljavanje informiraju Ministarstvo o potrebama i promjenama na tržištu rada, samo ukoliko se iz Ministarstva traže određene informacije. To su uglavnom statistički podatci, a informacije o promjenama tržišta rada uglavnom se plasiraju putem medija.

Prema navodima nadležne obrazovne vlasti, nomenklatura zanimanja (100) zanimanja koja je izrađena u sklopu aktivnosti VET projekta, a prihvaćena na razini ministara obrazovanja u Bosni i Hercegovini, u Kantonu Sarajevo je proširena za određen broj zanimanja, koja su u skladu sa tržištem rada. Veliki broj zanimanja na tržištu rada je neprepoznatljiv zbog toga što Vlada Federacije Bosne i Hercegovine ta zanimanja statistički nije obradila i uvrstila u svoju nomenklaturu zanimanja.

U Kantonu Sarajevo nije usvojena strategija razvoja strukovnog obrazovanja, kao ni zajedničke smjernice za unaprjeđenje tržišta rada, zapošljavanja i obrazovanja.

Na razini obrazovnih vlasti nije donesen poseban propis kojim se regulira izvođenje praktične nastave u poduzećima ali, kako navode iz Ministarstva, škole individualno zaključuju sporazume sa poduzećima za realiziranje praktične nastave.

Kako navode iz Ministarstva, mreža stručnih škola je prilično racionalna. U nekim školama ima dupliranja kapaciteta, ali u većini škola učenici se obrazuju za zanimanja koja se na razini Kantona, samo u tim školama izučavaju.

Kada govorimo o iskorištenosti kapaciteta strukovnih škola, iz Ministarstva navode da škole koje rade u dvije smjene imaju dobru iskorištenost kapaciteta, a većina škola radi u dvije smjene. Ima nekoliko škola kod kojih bi iskorištenost kapaciteta mogla biti na višoj razini.

Jedna od pretpostavki VET programa je njihova fleksibilnost. Koliko se to u praksi osjeti prema navodima Ministarstva nije poznato, jer škole informiraju o prekvalifikacijama i dokvalifikacijama koje se realiziraju, a posebno po kojem su se nastavnom planu i programu polaznici predhodno školovali. Isto važi i za ostale nastavne planove i programe. U nekoliko slučajeva škole su tražile da odustanu od VET programa, a kao jedan od razloga navele su otežan prelazak redovitih učenika sa trećeg na četvrti stupanj obrazovanja, jer se na četvrtom stupnju ne primjenjuju VET programi.

Kada su u pitanju primjeri horizontalne i vertikalne prohodnosti u okviru jedne ili više struka, te doprinos modularnih nastavnih planova i programa u tom pogledu, iz Ministarstva navode, kako ima primjera da učenici u toku školovanja promjene zanimanje i pri tom ne polažu one module koje su uspješno savladali u predhodnom zanimanju.

Za sve vrste srednjih škola Zakon o srednjem obrazovanju regulira obrazovanje odraslih, dopunsko obrazovanje odraslih i stručno osposobljavanje.

U srednjoj školi mogu se realizirati programi dopunskog obrazovanja i stručnog osposobljavanja, programi prekvalifikacije i programi permanentnog obrazovanja-cjeloživotno učenje, kao i odgovarajući programi stručnog osposobljavanja i obuke I (prvog) i II(drugog) stupnja stručne spreme putem kurseva.

U srednjim školama za strukovno obrazovanje i obuku koje ispunjavaju određene uvjete mogu se vanredno obrazovati polaznici za V stupanj (nakon stečenih uvjeta), za stjecanje zvanja majstora, specijaliste, instruktora i poslovođe.

Radionice nekih škola služe i kao centri za obuku. Ovi centri postoje u Srednjoj mašinskoj školi, Srednjoj školi metalskih zanimanja, Željezničkom školskom centru, Srednjoj školi za okoliš i drvni dizajn i Srednjoj školi za promet i komunikacije.

Neke škole su optimalno opremljene u skladu sa finansijskim mogućnostima. Srednjim strukovnim školama su nedostatna sredstva za materijalne troškove u pogledu nabavke repromaterijala za potrebe radionica, pa i postojeću tehnologiju ne mogu u cjelosti iskorištavati.

2.10. Ministarstvo znanosti, prosvjete, kulture i športa Kantona 10

Zakon o srednjem strukovnom obrazovanju i obuci u Hercegbosanskoj županiji još uvijek nije usvojen. U Županiji postoji pripremljen tekst zakona koji je usklađen sa Okvirnim zakonom i potrebno ga je uputiti u skupštinsku proceduru.

Tripartitna vijeća nisu formirana. U školama djeluju vijeća učenika i vijeća roditelja ali savjetodavna vijeća nisu uspostavljena u školama.

Ne postoji obrazovanje i obuka kraća od tri godine. Postoje prilagođeni programi za učenike sa posebnim potrebama, ali ovo područje treba dodatno urediti.

Što se tiče modularnih nastavnih planova i programa procenat je vrlo mali, oko 8%.

Postoje primjeri udruživanja škola radi međusobne suradnje. Zakon o obrazovnjaju odraslih nije usvojen.

3. Stanje i dinamika usvajanja zakona u oblasti srednjeg strukovnog obrazovanja i obuke u Republici Srpskoj

Republika Srpska je donijela Zakon o srednjem obrazovanju i vaspitanju („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 74/08 i 106/09 i 104/11) koji regulira i djelatnost srednjeg obrazovanja i odgoja za sve vrste srednjih škola. Prema navodima nadležnih vlasti, zakonski i podzakonski akti koji se primjenjuju u srednjoškolskom obrazovanju u Republici Srpskoj usklađeni su sa Okvirnim zakonom o srednjem strukovnom obrazovanju i obuci u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, broj 63/08).

Zakonom o srednjem obrazovnjaju i vaspitanju stvoren je zakonski temelj za osnivanje tripartitinih savjetodavnih vijeća i formiranje istih je u tijeku.

Utvrđivanje obrazovanja i obuke (Članak 6) koja traje kraće od tri godine, te vrste stečene kvalifikacije prema srodnom zanimanju se dešava u praksi, najčešće na zahtjev poslovnih subjekata. Zakon omogućava da se u školi mogu realizirati i odgovarajući programi stručnog obrazovanja II stupnja stručne spreme. Za djecu sa posebnim potrebama postoje razvijeni posebni nastavni planovi i programi.

Shodno članku 8. Okvirnog zakona, modularni nastavni planovi i programi u potpunosti se primjenjuju (100%) u svim srednjim strukovnim i tehničkim školama od 2004/2005. godine, kao i prilagođeni programi za obrazovanje djece sa posebnim potrebama u srednjim stručnim školama.

Postoji suradnja među srodnim školama, ali ne i udruživanje (Članak 13)

Srednje škole su međusobno povezane u sedam regionalnih aktiva u Republici Srpskoj (Semberija, Doboj, Prijedor, Banja Luka, Sarajevsko-Romanijska, Istočno-Hercegovačka i Biračko-Zvornička).

U svim srednjim školama djeluju savjeti učenika i savjeti roditelja (Članak 13). Jedan broj škola je formirao savjetodavna vijeća, a u nekim školama formiranje savjetodavnih tijela je u tijeku.

U svim srednjim školama postoje savjet roditelja i savjet učenika kao savjetodavno tijelo, a također su formirana i savjetodavna vijeća.

Republika Srpska je donijela poseban Zakon o obrazovanju odraslih („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 59/09). Na osnovu njega je formiran i Zavod za obrazovanje odraslih. koji je počeo sa radom 2010.godine.

4. Stanje i dinamika usvajanja zakona u oblasti srednjeg strukovnog obrazovanja i obuke u Vladi Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine

U Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine, prema navodima nadležne vlasti, nije izrađen poseban zakon iz područja srednjeg strukovnog obrazovanja i obuke, ali su svi bitni elementi

Okvirnog zakona ugrađeni u važeći Zakon o obrazovanju u osnovnim i srednjim školama Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Brčko Distrikta BiH“, broj 10/08).

Vlada Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine je još 2009. godine formirala tripartitno savjetodavno vijeće, u čiji sastav ulaze: predsjednik sindikata Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine i jedan promjenjljivi član; predsjednik Udruge poslodavaca i dva promjenjljiva člana; Šef pododjela za srednje obrazovanje Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine; ravnatelji tri srednje škole i dva člana koje imenuje Pedagoška institucija Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine.

Člankom 10. Stavak (3) alineja c. Zakona o obrazovanju u osnovnim i srednjim školama u Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine propisano je da se u srednjim strukovnim školama mogu realizirati i odgovarajući programi strukovnog obrazovanja u trajanju od jedne do dvije godine, odnosno stjecanje obrazovanja I i II stupnja složenosti- obrazovanje kroz tečajeve, te specijalističko obrazovanje. Međutim ovaj vid obrazovanja ne postoji u praksi.

Na području Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine postoje četiri srednje škole od kojih su tri strukovne i jedna gimnazija. U srednjim strukovnim školama praktična nastava se obavlja jednim dijelom u školskim radionicima, te u radnim prostorima pravnih osoba ili privatnih poduzetnika.

Modularni nastavni planovi i programi se primjenjuju u sve tri strukovne škole, a jedna od njih je i pilot škola za provedbu programa u okviru strukovnog obrazovanja (takozvanog VET programa). Prilagođeni programi za obrazovanje djece sa posebnim potrebama postoje u JU Poljoprivredna i medicinska škola u zanimanjima u kojima imaju upisanu djecu.

Na području Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine nema primjera udruživanja škola radi ostvarenja zajedničkog interesa, razvoja međusobne suradnje, razmjene iskustava u pogledu nastavnih planova i programa, nastavnih metoda i slično. U svim srednjim školama uspostavljena su vijeća roditelja i vijeća učenika koja u školama obavljaju dužnosti iz djelokruga svoga rada.

Savjetodavna vijeća nisu formirana u cilju ostvarenja veće suradnje između obrazovanja i tržišta rada. Njihovu ulogu su preuzela tripartitna savjetodavna vijeća.

Sve srednje strukovne škole su uključene u organizaciju obrazovanja odraslih i to u okviru svojih registriranih stručnih zvanja i zanimanja. Ciljna populacija su osobe starije od 17 godina. Odobrenje za upis u programe obrazovanja odraslih donosi Odjel za obrazovanje na prijedlog strukovnih škola. Također, imenovana je Radna grupa od strane Odjela za obrazovanje koja je uradila Prednacrt zakona o obrazovanju odraslih koji će biti uskoro u proceduri za usvajanje.

U nastavku dajemo tablični prikaz dinamike usvajanja zakona u srednjem strukovnom obrazovanju i obuci po svim razinama vlasti u Bosni i Hercegovini

Tablica 1. Pregled dinamike usvajanja zakona u srednjem strukovnom obrazovanju i obuci u Bosni i Hercegovini

<i>R.br.</i>	<i>Entitet/Kanton/Distrikt</i>	<i>Datum donošenja Zakona</i>	<i>Novine i datum objavljivanja Zakona</i>	<i>Datum stupanja na snagu</i>
1.	Republika Srpska	06.11.2009.	„Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 106/09, 08.11.2009.	16.11.2009.
2.	Zeničko-dobojski kanton	07.12.2009.	„Službene novine Zeničko –dobojskog Kantona“, broj 19/09, 31.12.2009	08.01.2010.
3.	Odjel za obrazovanje Vlade Brčko Distrikta	27.03.2008.	„Službeni glasnik Brčko Distrikta BiH“, broj 10/08	24.04.2008.
4.	Unsko-sanski kanton	04.07.2012.	„Službeni glasnik Unsko-sanskog kantona“, broj 17/12	03.09.2012.
5.	Kanton Središnja Bosna/ Srednjobosanski kanton	Usvojen Nacrt zakona 21.8.2013.	-	-
6.	Posavska Županija	Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o srednjem školstvu od 28.06.2011. godine	„Narodne novine Županije Posavske“, broj:4/11	-
7.	Tuzlanski kanton	22.12.2012.	„Službene novine Tuzlanskog kantona“, broj: 17/11	siječanj 2012.
8.	Bosansko-podrinjski kanton Goražde	01.07.2011.	„Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“, broj 10/11	12.07.2012.
9.	Hercegovačko-neretvanska županija/kanton	Zakon je u fazi izrade	-	-
10.	Zapadnohercegovačka županija		Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke, broj: 22/13	-
11.	Kanton Sarajevo	01.09.2010.	Službene novine Kantona Sarajevo, broj:23/10	2.09.2010
12.	Kanton 10	Zakon u formi nacрта	-	-

5. Provedba Okvirnog zakona o srednjem strukovnom obrazovanju i obuci u Bosni i Hercegovini iz nadležnosti Agencije za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje

Članovi 9. 10. i 11. Okvirnog zakona definiraju nadležnosti **Agencije za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje** (u daljnjem tekstu: Agencija), stoga je Ministarstvo civilnih poslova uputilo molbu Agenciji za dostavljanje informacije o provedbi ovih članaka.

(Članakom 9) definirano je zajedničko jezgro nastavnih planova i programa u srednjem strukovnom obrazovanju za opće-obrazovne predmete.

Agencija provodi aktivnosti izrade Zajedničkog jezgra nastavnih planova i programa (ZJNPP), definirane na ishodima učenja od 2012. godine. Do sada urađena je ZJNPP-a za bosanski jezik, hrvatski jezik i srpski jezik definirana na ishodima učenja, ZJNPP-a za strane jezike definirana na ishodima učenja, Nacrt ZJNPP-a za prirodoslovlje definirane na ishodima učenja i Nacrt ZJNPP-a za društveno-humanističko područje definirane na ishodima učenja. U dokumentima su definirani ishodi učenja od kraja predškolskog odgoja i obrazovanja pa do kraja srednjoškolskog odgoja i obrazovanja. ZJNPP-a, urađena za općeobrazovne predmete, osnova je za reviziju postojećih nastavnih planova i programa (NPP) u srednjem strukovnom obrazovanju. U tijeku je izrada Smjernica za implementaciju ZJNPP-a u NPP-e s osvrtom na evaluaciju i vrednovanje.

Predlaganje modularnih NPP za stručne predmete

Modularni nastavni planovi i programi za stručne predmete se u Bosni i Hercegovini razvijaju od 2000. godine uz pomoć projekata PHARE VET, EU VET (1-4) i GTZ (GIZ). Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje sudjeluje, od svog osnivanja, u procesu razvoja modularnih NPP-a i prati njihovu provedbu u Bosni i Hercegovini.

Za daljnji razvoj modularnih nastavnih planova i u programa za srednje strukovno obrazovanje početni korak i osnova je u standardima zanimanja. Imajući ovo u vidu, Agencija je nastavila s izradbom standarda zanimanja. Tijekom 2013. i 2014. godine rađeni su standardi zanimanja za šest zanimanja iz tri srodne skupine zanimanja (konobar, kuhar, tapetar, tehničar za obradu drveta, varilac, strojarski tehničar – CNC).

Ministarstvima obrazovanja i pedagoškim zavodima/Zavodu za školstvo/Pedagoškoj instituciji Brčko distrikt Bosne i Hercegovine pružena je tražena stručna pomoć pri implementiranju, reviziji i uvođenju novih modularnih NPP-a.

Agencija prikuplja podatke i prati implementiranje modularnih NPP-a u strukovnim školama u Bosni i Hercegovini od školske 2010./2011. godine. Tiskana je publikacija *Implementacija nastavnih planova i programa u Bosni i Hercegovini* u kojoj su objedinjeni podatci o primjeni nastavnih planova i programa za sve entitete, županije i Distrikt Brčko Bosne i Hercegovine.

U vezi završnog ispita/mature (Članka 11. stavak 3.) Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje je u suradnji s Twinning partnerom, u drugoj polovici 2013. godine, završila dokument pod radnim nazivom „Smjernice za izradu pravnih akata za provedbu eksterne mature u Bosni i Hercegovini“.

Smjernice za izradu pravnih akata za provedbu eksterne mature u srednjim školama u BiH sadržavaju prijedloge za reguliranje rada stručnih tijela za provedbu mature-maturalna komisija, maturalna predmetna komisija, ŠIK, školska maturalna komisija, te prijedloge za maturalni ispitni katalog i predmetni ispitni katalog, kao i poglavlja o polaganju mature,

prijavi, odjavi, ispitima, ocjenjivanju, poboljšanju ocjene, kršenju pravila, zaštiti prava kandidata, te čuvanju ispitne tajnosti.

U Dokumentu je predložen model maturalnog ispita za opće i srednje strukovno obrazovanje u Bosni i Hercegovini.

Također, urađena je struktura mature i rokovi za provedbu mature u Bosni i Hercegovini, sadržaj nastavnih predmetnih kataloga, te elementi važni za administraciju mature, pripravama za tisak i pakiranje maturalnih instrumenata.

Radilo se na metodologiji izrade ispitnih kataloga za završne i maturalne ispite kroz izradu kataloga znanja za dva zanimanja.

Predviđeno je oformljivanje Radne skupine koja treba dati mišljenje o Dokumentu i predloženom modelu mature. Radna skupina se sastoji od predstavnika sveučilišta, škola, ministarstava i drugih obrazovnih institucija. Kako iz institucija i ustanova iz Republike Srpske nisu dostavljeni prijedlozi kandidata u Radnu skupinu ista se nije sastala, te o samom Dokumentu Agencija još uvijek nema mišljenje.

Poduzete aktivnosti u suradnji s nadležnim obrazovnim vlastima vezano uz osiguranje kvalitete u strukovnim školama

Agencija je u saradnji s nadležnim obrazovnim vlastima izvršila evaluaciju primjene nastavnih planova i programa u srednjem strukovnom obrazovanju u BiH za 5 srodnih skupina zanimanja. Urađena je evaluacija za srodne skupine zanimanja: šumarstvo i obrada drveta; strojarstvo i obrada metala; geodezija i građevinarstvo; ugostiteljstvo i turizam; ekonomija pravo i trgovina. Po završetku aktivnosti na evaluaciji održana je završna Konferencija i objavljena publikacija *Evaluacija NPP u SSO BiH*.

U saradnji s EU VET započet je razvoj informacijskog sustava srednjeg strukovnog obrazovanja i obuke koji služi za efikasno umrežavanje i proceduralne dvosmjerne razmjene informacija i strukturiranih podataka u Bosni i Hercegovini. Prikupljaju se podatci s osnovnim pokazateljima o školama, učenicima i nastavnim planovima i programima. Vršiti se obrada, komparacija i sinteza standardiziranih osnovnih pokazatelja o srednjem strukovnom obrazovanju i tržištu rada. Ovim se stvaraju preduvjeti za uspostavu okvira sustava kvalitete u srednjem strukovnom obrazovanju Bosne i Hercegovine. Prikupljanje podataka odvija se uz poteškoće zbog sporog dostavljanja podataka.

Nakon revizije modularnih NPP za 10 zanimanja u oblasti poljoprivrede i prerade hrane sudjelovala je Agencija u pripremi i realiziranju obuka nastavnika poljoprivrednih škola iz cijele Bosne i Hercegovine za primjenu revidiranih modularnih NPP.

Agencija je pružila stručnu pomoć Ministarstvu obrazovanja, znanosti, kulture i sporta i Pedagoškom zavodu Unsko-sanskog kantona u planiranju, pripremanju i realiziranju obuka nastavnika strukovnih škola pri uvođenju i primjeni modularnih NPP.

Agencija je radila u okviru Stručnog tijela za unapređenje kontinuiranog profesionalnog razvoja odgajatelja, nastavnika i stručnih suradnika, u suradnji s nadležnim obrazovnim vlastima, na izradi *Modela za unapređenje sustava kontinuiranog profesionalnog razvoja odgojitelja, nastavnika i stručnih suradnika u Bosni i Hercegovini*

Brojnim aktivnostima postignut je napredak pri uspostavi veze strukovnog obrazovanja i tržišta rada. Agencija je organizirala niz sastanaka s predstavnicima ministarstava obrazovanja, pedagoških zavoda i tržišta rada na kojima su dogovarane zajedničke aktivnosti i mehanizmi za poboljšanje sustava srednjeg strukovnog obrazovanja. Veza s tržištem rada jačala je i pri procesu izrade standarda zanimanja zasnovanih na stalnoj suradnji s predstavnicima gospodarskih komora i privrednih subjekata.

Predstavници Agencije sudjelovali su u radu projekata, na konferencijama i stručnim skupovima koji su se bavili kvalitetom obrazovanja u Bosni i Hercegovini.

Pokretanje i praćenje procesa struktuiranja klasifikacije zanimanja

Podatci koje Agencija prikuplja putem informacijskog sustava srednjeg strukovnog obrazovanja, obuhvaćaju i podatke o zanimanjima koja su zastupljena u srednjim strukovnim školama u Bosni i Hercegovini. Ovi podatci prikupljeni su prvi put u školskoj 2010/11. godini i objavljeni u publikaciji *Implementacija nastavnih planova i programa u Bosni i Hercegovini*. Predstavljeni su podatci o usklađenosti srednjeg strukovnog obrazovanja i klasifikacije zanimanja i ostali podatci važni za proces usklađivanja srednjeg strukovnog obrazovanja i tržišta rada.

Prateći potrebe tržišta rada, ministarstva obrazovanja uvode u srednje strukovno obrazovanje zanimanja koja nisu u okviru postojeće klasifikacije zanimanja. Agencija prati promjene u strukturi zanimanja u srednjem strukovnom obrazovanju i daje doprinos struktuiranju klasifikacije kroz izradbu standarda zanimanja.

Aktivnosti Agencije vezane uz klasifikaciju zanimanja povezane su s aktivnostima Interresorne komisije za izradbu Kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini. Iznimno je važan rad na standardima zanimanja koji su osnova za standarde kvalifikacija.

Druge informacije relevantne za oblast srednjeg strukovnog obrazovanja i obuke

Predstavnik Agencije je član međuresorne radne skupine, imenovane od Vijeća Ministara, koja radi na izradbi nacrtu dokumenta *Vizija za vještine 2020*. Dokument se bavi pitanjem koje vještine treba razvijati u našoj zemlji za 2020. godinu i kako se vještine mogu generirati unutar sustava obrazovanja i obuke.

Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje imenovana je za koordinatora u programu Erasmus+. Program Erasmus+ jest aktivnost Evroske unije u oblasti obrazovanja, obuke, mladih i sporta i pokriva obrazovanje na svim razinama, cjeloživotno učenje, visoko obrazovanje, strukovno obrazovanje i obuku, učenje za odrasle, školsko obrazovanje i mlade. Izvršene su pripreme za 2014./2015. godinu u kojoj trebaju biti realizirani projekti i to prvi vezan uz obrazovanje odraslih i promidžbu Europske agende za obrazovanje odraslih, a drugi vezan uz EPALE.

Uloga Agencije pri realiziranju EPALE projekta jeste dati podršku na državnoj razini poradi povezivanja aktera obrazovanja odraslih, prikupljanja podataka i razmjene podataka, suradnje s CSS-om (centralni servis podrške pri Europskoj Komisiji) te promoviranja EPALE u Bosni i Hercegovini.

Pripremljena je aplikacija za projekt *Načela i standardi u oblasti obrazovanja odraslih u Bosni i Hercegovini* i obavljene su aktivnosti na pripremi logičke matrice, opisa, ciljeva i predloga proračuna za elektronsku platformu EPALE.

III Rezime

Iz prethodnog teksta se može zaključiti da su u Republici Srpskoj, Unsko-sanskom kantonu, Zeničko-dobojskom kantonu, Županiji Posavskoj, Tuzlanskom kantonu, Bosansko-podrinjskom kantonu Goražde, Kantonu Sarajevo, Županiji Zapadnohercegovačkoj, te Odjelu za obrazovanje Vlade Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, doneseni vlastiti zakoni iz oblasti srednjeg strukovnog obrazovanja i obuke koji su, prema tvrdnji navedenih obrazovnih vlasti, usklađeni sa Okvirnim zakonom.

Ostale nadležne obrazovne vlasti: Ministarstvo obrazovanja, nauke, kultrve i sporta Kantona Središnja Bosna; Ministarstvo prosvjete, znanosti, kulture i športa Hercegovačko-neretvanske županije i Ministarstvo znanosti, prosvjete, kulture i športa Kantona 10 su uglavnom u procesu donošenja novih ili izmjena i dopuna postojećih zakona koji se odnose na strukovno obrazovanje.

Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje, Odjel za stručno obrazovanje, je u ovom izvještajnom razdoblju ostvarila napredak u realizaciji aktivnosti koje su vezane za provedbu članaka 9. 10. i 11. Okvirnog zakona. Twinning projekt Europske unije (u okviru IPA 2009 programiranja) dao je značajnu potporu cjelokupnom razvoju Agencije.

Kao što se može zaključiti iz predmetne informacije, devet od ukupno 12 nadležnih obrazovnih vlasti donijelo je vlastite zakone o srednjem strukovnom obrazovanju i obuci na temelju Okvirnog zakona. Postoje naponi u preostale 3 županije/kantona koji su usmjereni ka unaprijeđenju strukovnog obrazovanja i donošenja, odnosno usaglašavanja vlastitih zakona sa Okvirnim.

Također, iz pomenute informacije, kada je u pitanju Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje – posebice Odjel za srednje stručno obrazovanje u Banja Luci, evidentno je da postoji napredak u odnosu na obveze prema predmetnom Zakonu. Podrška su, svakako, projekti koji se financiraju iz predpristupnih fondova Europske unije.

Na osnovu svega navedenog, u povodu razmatranja i usvajanja Informacije o provedbi Okvirnog zakona o srednjem strukovnom obrazovanju i obuci u Bosni i Hercegovini, Ministarstvo civilnih poslova predlaže Vijeću ministara Bosne i Hercegovine da donese sljedeće:

ZAKLJUČKE

1. Usvaja se Informacija o provedbi Okvirnog zakona o srednjem strukovnom obrazovanju i obuci u Bosni i Hercegovini.
2. Vijeće ministara Bosne i Hercegovine ocjenjuje da obveza usklađivanja, odnosno donošenja vlastitih zakona o srednjem strukovnom obrazovanju i obuci na temelju Okvirnog zakona o srednjem strukovnom obrazovanju i obuci u Bosni i Hercegovini, nije još uvijek u cjelosti izvršena u zadatom roku.
3. Vijeće ministara Bosne i Hercegovine apelira na nadležne obrazovne vlasti Kantona Središnja Bosna, Hercegovačko-neretvanske županije i Kantona 10 da u što kraćem vremenskom roku usvoje vlastite zakone o strukovnom obrazovanju i obuci, a koji bi trebali biti usklađeni sa Okvirnim zakonom o srednjem strukovnom obrazovanju i obuci u Bosni i Hercegovini.
4. Vijeće ministara Bosne i Hercegovine apelira na nadležne obrazovne vlasti da ulože dodatne napore kako bi izvršile sve obveze propisane Okvirnim zakonom o srednjem strukovnom obrazovanju i obuci u Bosni i Hercegovini.
5. Vijeće ministara Bosne i Hercegovine prepoznaje napredak u radu Agencije za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje - Odjela za srednje stukovno obrazovanje, i očekuje progres u provedbi svojih obveza iz Okvirnog zakona o srednjem strukovnom obrazovanju i obuci u Bosni i Hercegovini

6. Zadužuje se Ministarstvo civilnih poslova da Informaciju o provedbi Okvirnog zakona o srednjem strukovnom obrazovanju i obuci u Bosni i Hercegovini sa zaključcima dostavi nadležnim entitetskim i kantonalnim ministarstvima obrazovanja i skupštinama, te Odjelu za obrazovanje Vlade Brčko Distrikta kao i Skupštini Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine.

Broj: 05-07-1-1329-18/15
Sarajevo, 3. 6. 2015. godine

09/15

MINISTARSTVO CIVILNIH POSLOVA
- n/r tajnika Ministarstva -

04-06-2015

09-33-5-1713/13

SARAJEVO

PREDMET: Obavijest o zaključcima Vijeća ministara BiH

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 9. sjednici održanoj 2. 6. 2015. godine, razmotrilo je i usvojilo Informaciju o provedbi Okvirnog zakona o srednjem stručnom obrazovanju i obuci u Bosni i Hercegovini te, s tim u vezi, donijelo sljedeće zaključke:

- Vijeće ministara cijeni da obveza usklađivanja, odnosno donošenja vlastitih zakona o srednjem stručnom obrazovanju i obuci na osnovi Okvirnog zakona o srednjem stručnom obrazovanju i obuci u Bosni i Hercegovini nije još uvijek u cijelosti izvršena u zadanom roku;

- Vijeće ministara apelira na nadležne obrazovne vlasti Srednjobosanskog, Hercegovačko-neretvanskog i Kantona 10 da u što kraćem vremenskom roku usvoje vlastite zakone o stručnom obrazovanju i obuci, a koji bi trebali biti usklađeni s Okvirnim zakonom o srednjem stručnom obrazovanju i obuci u Bosni i Hercegovini;

- Vijeće ministara apelira na nadležne obrazovne vlasti da ulože dodatne napore kako bi izvršile sve obveze propisane Okvirnim zakonom o srednjem stručnom obrazovanju i obuci u Bosni i Hercegovini;

- Vijeće ministara apelira na sve nadležne obrazovne vlasti koje to do sada nisu učinile da ulože dodatne napore kako bi se oblast obrazovanja odraslih adekvatno regulirala odgovarajućim zakonom;

- Vijeće ministara prepoznaje napredak u radu Agencije za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje i očekuje daljnju provedbu obveza Agencije koje proizlaze iz Okvirnog zakona o srednjem stručnom obrazovanju i obuci u Bosni i Hercegovini;

- zadužuje se Ministarstvo civilnih poslova da Informaciju o provedbi Okvirnog zakona o srednjem stručnom obrazovanju i obuci u Bosni i Hercegovini sa zaključcima dostavi Agenciji za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje, nadležnim entitetskim i kantonalnim ministarstvima obrazovanja i skupštinama, te Odjelu za obrazovanje Vlade Brčko Distrikta, kao i Skupštini Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine.

O zaključcima vas informiramo radi njihove provedbe.

S poštovanjem,

GENERALNI TAJNIK
Zvonimir Kutleša